

Ба Шурои диссертатсионии 6D. КОА-079 - и
назди Институти фалсафа ва сиёсатшиносии ба
номи А. Баҳоваддинови Академияи миллии
илмҳои Тоҷикистон (734025, ш. Душанбе,
хитобони Рӯдакӣ, 33)

ТАҚРИЗ

**ба автореферати диссертатсияи Холов С. С. дар мавзӯи «Ниҳоди
Президент ҳамчун унсӯри асосии ҳокимияти давлатӣ: таъаккул ва
рушди он дар низоми сиёсии Тоҷикистони муосир» барои дарёфти
дараҷаи илмии номзади илмҳои сиёсӣ аз рӯйи ихтисоси 5.6.2 — «ниҳодҳо,
равандҳо ва технологияи сиёсӣ»**

Мавзӯи интихобнамудаи Холов С. С. ба яке аз масъалаҳои муҳим ва
мубрами илми сиёсатшиносии муосир бахшида шудааст. Ниҳоди Президент
дар низоми давлатдорӣи Ҷумҳурии Тоҷикистон мақоми махсус дошта,
ҳамчун унсӯри марказии ҳокимияти давлатӣ, омили ҳамроҳангсозии
фаъолияти мақомоти давлатӣ ва кафили суботи сиёсӣ, истиқлолияти давлатӣ,
тамомияти арзӣ ва амнияти миллии баромад менамояд. Аз ин рӯ, таҳқиқи
илмии заминаҳои таъаккул, марҳилаҳои рушд, хусусиятҳои институтсионалӣ
ва самтҳои асосии фаъолияти ин ниҳод дорои аҳаммияти назариявӣ ва амалӣ
мебошад.

Мубрамияти мавзӯи таҳқиқот, пеш аз ҳама, бо он муайян мегардад, ки
таъаккули ниҳоди Президент дар Ҷумҳурии Тоҷикистон дар шароити
мураккаби сиёсӣ иҷтимоии солҳои аввали соҳибистиқлолӣ сурат
гирифтааст. Дар он давра кишвар бо бӯҳрони давлатдорӣ, муқовиматҳои
дохилӣ, ҷанги шаҳрвандӣ ва заиф гардидани фаъолияти мақомоти ҳокимияти
давлатӣ рӯ ба рӯ буд. Дар чунин шароит ниҳоди Президент ҳамчун
механизми муҳими барқарор намудани давлатдорӣ, таъмини сулҳу субот,
таҳкими ваҳдати миллии ва муттаҳид сохтани ҷомеа таъаккул ёфт.

Муаллиф дар автореферат мубрамияти мавзӯи таҳқиқотро ба таври
зарурӣ асоснок намуда, мақсад ва вазифаҳо, объекту предмет, заминаҳои

назариявию методологӣ, навгони илмӣ ва аҳаммияти амалии натиҷаҳои бадастомадаро муайян кардааст. Мақсади асосии таҳқиқот таҳлили ҳамаҷонибаи хусусиятҳои ташаккул, марҳилаҳои рушд ва самтҳои фаъолияти ниҳоди президентӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон ҳамчун ҷузъи марказии низоми сиёсии кишвар, механизми таъмини суботи сиёсӣ ва кафили амнияти миллӣ мебошад.

Барои расидан ба мақсади гузошташуда муаллиф як қатор вазифаҳои ба ҳам алоқамандро муайян ва ҳал намудааст. Аз ҷумла, дар таҳқиқот назарияҳои классикӣ ва муосири ниҳоди президентӣ таҳлил гардида, заминаҳои таърихӣ сиёсии пайдоиши он муайян карда шудаанд. Ҳамчунин, хусусиятҳои институтсионалию ҳуқуқии ҳокимияти президентӣ, ҷойгоҳи Президент дар низоми тақсимои ҳокимият ва нақши ин ниҳод дар таъмини суботи сиёсӣ, ваҳдати миллӣ ва амнияти давлатӣ мавриди омӯзиш қарор гирифтаанд.

Аз мазмуни автореферат бармеояд, ки таҳқиқоти диссертатсионӣ дорои сохтори мантиқӣ ва пайдарпай мебошад. Диссертатсия аз муқаддима, се боб, ҳашт зербоб, хулоса, тавсияҳо ва рӯйхати адабиёту сарчашмаҳои истифодашуда иборат буда, дар ҳаҷми 209 саҳифа таҳия гардидааст. Сохтори интихобшуда ба муаллиф имконият додааст, ки паҳлуҳои асосии мавзӯро пайдарпай ва дар алоқамандии мантиқӣ таҳқиқ намояд.

Дар боби якуми диссертатсия асосҳои назариявӣ ва методологӣ омӯзиши ниҳоди Президент баррасӣ гардидаанд. Муаллиф назарияҳои гуногуни илмиро оид ба моҳият, хусусият ва мақоми сиёсии Президент таҳлил намуда, марҳилаҳои асосии ташаккули таърихӣ ин ниҳодро нишон додааст. Таҳлили назарияҳои классикӣ ва муосир имкон додааст, ки ниҳоди Президент на танҳо ҳамчун мақоми расмӣ давлатӣ, балки ҳамчун субъекти фаъоли сиёсӣ ва маркази қабули қарорҳои дорои аҳаммияти стратегӣ арзёбӣ карда шавад.

Дар боби дуюм хусусиятҳои ташаккул ва рушди ниҳоди Президент дар Ҷумҳурии Тоҷикистон мавриди омӯзиш қарор гирифтаанд. Муаллиф нишон

додааст, ки таъсис ва таъкими ин ниҳод ба равандҳои соҳибистиклолӣ, барқарорсозии соҳти конституционӣ, ба даст овардани сулҳу ваҳдати миллӣ ва ташаккули низоми нави давлатдорӣ алоқаманд мебошад. Мавқеи ниҳоди Президент дар низоми тақсимои ҳокимияти сиёсӣ ва муносибати он бо мақомоти қонунгузор, иҷроия ва судӣ низ таҳлил шудааст.

Боби сеюм ба самтҳои асосии фаъолияти ниҳоди Президент дар Ҷумҳурии Тоҷикистон бахшида шудааст. Дар ин қисмат нақши Президент дар таъмини суботи сиёсӣ ва амнияти миллӣ, таъкими ваҳдати ҷомеа, ҳамоҳангсозии фаъолияти мақомоти давлатӣ, татбиқи сиёсати дохилию хориҷӣ ва пешбурди ҳадафҳои стратегияи давлат баррасӣ гардидааст. Таҳлили масъалаҳои мазкур ба муаллиф имкон додааст, ки хусусиятҳои модели президентии Тоҷикистонро муайян намояд.

Навгони илмӣ таҳқиқот дар он ифода меёбад, ки муаллиф кӯшиш намудааст ниҳоди Президентро дар Ҷумҳурии Тоҷикистон аз дидгоҳи сиёсатшиносӣ ба таври маҷмӯӣ таҳлил кунад. Дар диссертатсия заминаҳои сиёсӣ ва таърихӣ пайдоиши ин ниҳод, марҳилаҳои ташаккули он ва таъсири ниҳоди Президент ба суботи низоми сиёсӣ муайян карда шудаанд. Ҳамчунин, хусусиятҳои модели президентии Тоҷикистон дар шароити ҷомеаи пасошуравӣ ва пасоҷангӣ нишон дода шуда, нақши Президент ҳамчун субъекти сулҳофаринӣ, муттаҳидкунандаи ҷомеа ва ташаббускори рушди устувор асоснок гардидааст.

Аҳамияти назариявӣ таҳқиқот дар он зоҳир мегардад, ки хулосаҳои муаллиф метавонанд барои рушди минбаъдаи назарияи институтҳои сиёсӣ, омӯзиши низомҳои президентӣ ва таҳқиқи хусусиятҳои давлатдорӣ кишварҳои пасошуравӣ истифода шаванд. Натиҷаҳои таҳқиқот барои амиқтар дарк намудани мақом ва нақши ниҳоди Президент дар низоми сиёсии Ҷумҳурии Тоҷикистон заминаи муайяни илмӣ фароҳам меоранд.

Аҳамияти амалӣ таҳқиқот низ қобили тавачҷуҳ мебошад. Хулосаҳо ва пешниҳодҳои муаллиф метавонанд дар фаъолияти мақомоти давлатӣ, тақмили сиёсати давлатӣ, таҳияи барномаҳои баланд бардоштани фарҳанги

сиёсӣ, таҳкими робитаи давлат бо ҷомеа ва рушди низоми таъмини амнияти миллӣ истифода шаванд. Маводи диссертатсияро инчунин дар раванди таълими фанҳои сиёсатшиносӣ, ҳуқуқшиносӣ, идоракунии давлатӣ ва таҳияи курсҳои махсус оид ба давлатдорӣ муносири Тоҷикистон истифода бурдан мумкин аст.

Эътимоднокии натиҷаҳои таҳқиқот бо истифодаи маҷмуи усулҳои илмӣ, аз ҷумла усулҳои таърихӣ, муқоисавӣ, институтсионалӣ ва системавӣ таъмин гардидааст. Муаллиф аз асарҳои олимони ватанию хориҷӣ, санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ, Конститутсияи Ҷумҳурии Тоҷикистон, маводи конференсияҳои илмӣ ва дигар сарчашмаҳои боэътимод истифода кардааст.

Натиҷаҳои асосии таҳқиқот дар панҷ интишороти илмӣ муаллиф инъикос гардидаанд. Аз ин шумора се мақола дар маҷаллаҳои илмӣ тақризшавандаи Комиссияи олии аттестатсионӣ назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ва ду мақола дар маҷмуаи маводи конференсияҳои илмӣ ба таъби расидаанд. Интишороти мазкур мазмунӣ асосӣ ва натиҷаҳои таҳқиқоти диссертатсиониро инъикос менамоянд.

Дар баробари ҷиҳатҳои мусбат, нисбат ба мазмунӣ автореферат баъзе мулоҳизаҳо ва эродҳо баён кардан мумкин аст:

1. Дар автореферат таҷрибаи Ҷумҳурии Тоҷикистон ба таври муфассал таҳлил шудааст, вале муқоисаи модели президентии Тоҷикистон бо моделҳои кишварҳои дигари Осиёи Марказӣ метавонист васеътар пешниҳод гардад.

2. Дар баробари нишон додани нақши ниҳоди Президент дар таъмини суботи сиёсӣ, масъалаи робитаи он бо рушди дигар институтҳои сиёсӣ ва ҷомеаи шахрвандӣ метавонист амиқтар таҳлил карда шавад.

3. Дар матни автореферат баъзе камбудҳои услубӣ ва техникӣ мушоҳида мешаванд, ки ислоҳи онҳо сифати пешниҳоди натиҷаҳои таҳқиқотро беҳтар мегардонад.

Эродҳои зикргардида хусусияти тавсиявӣ дошта, арзиши илмӣ ва аҳаммияти амалии таҳқиқоти анҷомдодашударо коҳиш намедиханд.

Дар маҷмӯъ, аз мазмуни автореферат бармеояд, ки диссертатсияи Холов С. С. дар мавзӯи «Ниҳоди Президент дар низоми сиёсии Тоҷикистони муосир: ташаккул, рушд ва самтҳои асосии фаъолият» таҳқиқоти мустақилона ва анҷомёфтаи илмӣ ба шумор меравад. Мубрамияти мавзӯ, навгони илмӣ, асоснокии хулосаҳо, аҳаммияти назариявӣ амалӣ ва интишороти муаллиф ба талаботи муқарраршуда ҷавобгӯ мебошанд.

Муаллифи диссертатсия Холов С. С. сазовори дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои сиёсӣ аз рӯи ихтисоси **5.6.2 — «Ниҳодҳо, равандҳо ва технологияи сиёсӣ»** мебошад.

Муқарриз:

номзади илмҳои сиёсӣ, омӯзгори калони

кафедраи фалсафа ва сиёсатшиносии

Донишгоҳи аграрии Тоҷикистон

ба номи номи Шириншоҳ Шохтемур

Абдуев Х. Н.

Имзои н.и.с. Абдуев Х. Н. – ро тасдиқ мекунам.

Сардори шӯъбаи таъминоти ҳуқуқӣ ва

кадрҳои Донишгоҳи аграрии Тоҷикистон

ба номи Шириншоҳ Шохтемур

Қурбонзода А.Х.

Суроғи муқарриз:

734003, Ҷумҳурии Тоҷикистон,

ш. Душанбе, хиёбони Рӯдакӣ, 146.

Тел: (992 - 37) 224 -72 - 07

Е – mail: rektoratau31@mail.ru

«28» 08 2026 с.